

Nr 45.

Ankom till riksdagens kansli den 15 maj 1928 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om ny bevisningslag utan avvaktan å rättegångsreformen.

I en inom första kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 72, vilken behandlats av första lagutskottet, har herr *Lindhagen* hemställt, att riksdagen ville anhålla, att Kungl. Maj:t, utan avvaktan å en blivande allmän rättegångsreform, måtte snarast möjligt för riksdagen framlägga förslag till en ny bevisningslag.

Beträffande de skäl, motionären anført till stöd för sin hemställan, får utskottet hänvisa till motionen.

I det i motionen framställda yrkandet hava elva av kammarens ledamöter instämt.

Såsom motionären erinrat, har frågan om införande av ny bevisningslag vid upprepade tillfällen varit föremål för riksdagens prövning. Jämväl processkommissionen har i sitt allmänna reformförslag behandlat bevisningen. Vid redogörelsen för frågans behandling intill 1908 års riksdag följer utskottet den översikt, som återfinnes i lagutskottets utlåtande nr 54 vid nämnda riksdag.

Tidigare behandling av frågan om ny bevisningslag.

Sedan nya lagberedningen enligt erhållet uppdrag utarbetat förslag till lag angående bevisning inför rätta jämte därmed sammanhängande författningar, avlät Kungl. Maj:t till 1893 års riksdag proposition i ämnet. Lagutskottet, dit propositionen hänvisades, tillstyrkte antagandet av densamma med vissa ändringar, och blev denna hemställan bifallen av första kammaren, varemot andra kammaren avslög såväl utskottets hemställan som samtliga i propositionen innefattade lagförslag.

Riksdagen 1893.

Efter det frågan alltså för den gången förfallit, väcktes redan vid nästföljande års riksdag flera motioner, åsyftande införande i lagstiftningen av vissa delar utav det i förberörda proposition innehållna lagförslag angående bevisning inför rätta, varjämte i sammanhang därmed framlades förslag om, bland annat, ändrade bestämmelser rörande nämndens befogenhet. I anledning av dessa framställningar avlät riksdagen på lagutskottets tillstyrkan skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran, att förslag till lag angående bevisning inför rätta måtte ånyo framläggas för riksdagen.

Riksdagen 1894.

På grund härav uppgjordes inom justitiedepartementet nytt förslag till lag i ämnet, i vissa avseenden skiljaktigt från det av 1893 års lagutskott tillstyrkta; och blevo genom proposition till 1897 års riksdag detta förslag ävensom därmed sammanhängande lagförslag förelagda riksdagen. Även denna gång förordade lagutskottet i huvudsak bifall till propositionen, och

Riksdagen 1897.

godkändes utskottets hemställan av första kammeren, men blevo de i ämnet framställda förslag utav andra kammaren förkastade.

Riksdagen
1898.

Därefter anhöll riksdagen i skrivelse den 23 april 1898, att Kungl. Maj:t täcktes låta utarbета och för riksdagen framlägga förslag till skärpta ansvarsbestämmelser för vittnens utevaro från domstol. Riksdagen framhöll därvid tillika, att i samband med dylik skärpning borde, till förebyggande av alltför stora olägenheter av vittnespliktens fullgörande, vidtagas åtskilliga andra förändringar i gällande bestämmelser angående vittnesbevisningsföreläggande.

Riksdagen
1902.

Vid anmälan i statsrådet av denna riksdagens skrivelse anförde vederbörande departementschef, att, då vad sålunda blivit av riksdagen ifrågasatt stode i huvudsaklig överensstämmelse med motsvarande stadganden i ovan nämnda, år 1897 framlagda proposition, den omständigheten, att alltså vissa av de frågor, som i propositionen berördes, åter bragts å bane, syntes giva anledning att överväga, huruvida icke ämnet i sin helhet kunde tagas under förnyad handläggning.

Efter det förslaget senast förevar till behandling, hade emellertid, enligt vad departementschefen vidare yttrade, vissa andra viktiga delar av processlagstiftningen — nämligen frågorna om stämning, om invändningar i rättegång och om fullföjd av talan i högre rätt — blivit föremål för revision; och hade därvid i avseende å de nya bestämmelsernas yttre form och uppställning funnits lämpligt att låta desamma ingå i rättegångsbalken i stället för de äldre stadganden, som av dem ersatts. Med hänsyn härtill syntes det önskvärt, att jämväl den nya lagstiftningen angående bevisning — i stället för att, såsom enligt de tidigare förslagen, erhålla formen av en från rättegångsbalken fristående lag — införlivades med sagda balk, där den i sådant fall borde inrymmas i 17 kapitlet.

Nämnda kapitel innehölle emellertid för närvarande, utom lagstadganden om bevisning, jämväl vissa föreskrifter angående ett helt annat ämne, nämligen om förnyat upptagande av de brottmål, som av domstol avgjorts. Vid omarbetande av kapitlet syntes man alltså ej kunna undgå att till granskning upptaga även dessa bestämmelser; och enär desamma till sitt innehåll stode i närmaste samband med de i rättegångsbalkens 31 kap. givna stadganden om återställande av försutten tid och återbrytande av laga kraft ägande dom, samt dessa stadganden måste anses föråldrade och delvis komma ur bruk, hade en revision jämväl av 31 kapitlet ansetts i detta sammanhang böra företagas, därvid de av lagkommittén och äldre lagberedningen ävensom av nya lagberedningen i dess s. k. principbetänkande avgivna förslag funnits kunna tjäna till huvudsaklig ledning.

Genom proposition till 1902 års riksdag framlades därefter för riksdagen förslag till lag om ändring i vissa delar av rättegångsbalken, till lag om ändrad lydelse av 5 kap. 1 § ärvdabalken, till lag om ändring i 14 kap. jordabalken, till lag om ändring i förordningen den 4 maj 1855 angående handelsböcker och handelsräkningar, till lag om ändrad lydelse av 49 § utsökninglagen samt till lag om ändrad lydelse av 4 och 6 §§ i lagen den 6 mars 1899 om handräkning åt utländsk domstol.

I anledning av propositionen väcktes inom andra kammaren en motion om utsträckande av befogenheten för häradsnämnd vid fällande av dom.

Lagutskottet, som i dessa ärenden avgav gemensamt utlåtande hemställde därvid *dels* under punkten a), att riksdagen, med bifall i huvudsak till propositionen, måtte antaga lagar av viss angiven lydelse och *dels* under punkten b), att riksdagen måtte antaga lag angående ändrad lydelse av 23 kap. 2 § rättegångsbalken. Sistnämnda lagförslag innebar, att medan enligt gällande lag endast en enhällig nämnd kan överrösta häradshövdingen, skulle nämnden fälla domen, när minst tre fjärdedelar av densamma voro från häradshövdingen skiljaktiga och om en mening ense.

Utskottets hemställan under punkten a) bifölls i huvudsak av kamrarna, vilka emellertid *dels* stannade i olika beslut angående vissa delar av de under denna punkt upptagna förslag, *dels* återförvisade vissa andra delar till utskottet. Däremot blev utskottets hemställan under punkten b) visserligen bifallen av andra kammaren, men avlogs av första kammaren.

Beträffande de förslag, som varit upptagna under punkten a), hemställde utskottet sedermera i avgivet memorial, *dels* i anledning av återremisserna, *dels* i ändamål av sammanjämkning, att riksdagen måtte antaga lagar av viss ändrad avfattning. Frågan om ändring i 23 kap. 2 § rättegångsbalken däremot hade fallit genom kamrarnas skiljaktiga beslut.

Vad utskottet sålunda föreslagit bifölls av första kammaren. Andra kammaren åter avlog detsamma, en utgång, vilken, enligt vad den inom kammaren förda diskussionen visar, berodde därpå, att kammaren ansåg friare bevisprövning icke böra genomföras annat än i samband med sådan ändring i 23 kap. 2 § rättegångsbalken, att nämnden finge sig tillerkänd ökad befogenhet vid fällande av dom.

Redan vid 1903 års riksdag blevo änyo i två särskilda motioner framburna förslag i ämnet, det ena av dessa i samma form, vari det nästföregående år efter verkställd sammanjämkning förelagts riksdagen, med iakttagande dock att i förslaget till lag om ändring i vissa delar av rättegångsbalken intagits ovan omförmälda förslag till ändrad lydelse av 23 kap. 2 § nämnda balk. Denna motion blev av lagutskottet enhälligt tillstyrkt. Andra kammaren biföll utskottets hemställan, dock under uttryckligt tillkännagivande såsom villkor för godkännande av övriga delar av förslaget, att första kammaren biträdde andra kammarens beslut beträffande den ifrågasatta ändringen i 23 kap. 2 § rättegångsbalken. Då så ej skedde, hade följaktligen lagförslaget i sin helhet jämväl för den gången förfallit.

Ett ytterligare försök att få utfyllda luckor i gällande lagstiftning angående bevisning inför rätta och minska därav föranledda olägenheter gjordes av en motionär vid 1905 års riksdag, vilken föreslog riksdagen antaga vissa utbrutna delar av förut framlagda förslag i ämnet, innehållande bestämmelser, som enligt motionärens mening icke förutsatte någon utvidgad frihet med avseende å bevisprövningen och sålunda borde kunna antagas, utan att andra kammaren behövde uppgiva den fordrade garanti mot missbruk av en dylik frihet, som kammaren ansåge ligga i den föreslagna utsträckningen

Riksdagen
1903.

Riksdagen
1905.

av häradsnämnds domsrätt. Det sålunda väckta förslaget fann lagutskottet sig icke kunna tillstyrka. Såsom en avgörande omständighet för utskottets avstyrkande av detsamma framhölls därvid, att de ur sitt inbördes sammanhang lösryckta bestämmelserna ingalunda erbjöde samma fördelar, som de skulle hava såsom del av ett sammanhängande helt. En vid utskottets utlåtande fogad reservation, däri åtskilliga av de föreslagna lagbestämmelserna tillstyrktes i form av separatlagar, vann emellertid första kammarens bifall, men föll jämväl detta reservationsvis framkomna förslag i andra kammaren.

Riksdagen
1907.

Vid 1907 års riksdag blev det av 1903 års lagutskott tillstyrkta förslaget ånyo framlagt till riksdagens prövning genom en inom andra kammaren väckt motion. Lagutskottet tillstyrkte fortfarande dess antagande i oförändrat skick. Vid behandling inom kamrarna av utskottets utlåtande i ämnet avtog första kammaren den föreslagna förändringen i 23 kap. 2 § rättegångsbalken, under det att andra kammaren gjorde till villkor för sitt bifall till förslaget, att första kammaren antog nämnda § i den av utskottet förordade lydelsen. I övrigt godkände båda kamrarna samtliga de ifrågasatta lagförslagen med undantag av 30 kap. 4 § och 31 kap. 8 § rättegångsbalken, vilka med föranledande av en utav Kungl. Maj:t avlåten proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av 30 kap. samma balk till utskottet återremitterades. Genom kamrarnas sålunda fattade skiljaktiga beslut rörande utsträckning av häradsnämnds befogenhet hade hela frågan ånyo förfallit.

Riksdagen
1908.

Vid påföljande års riksdag drogs lagförslaget om bevisning inför rätta och därmed sammanhängande ämnen åter under riksdagens prövning i den form, vari det av lagutskottet vid 1903 och 1907 års riksdagar blivit till bifall förordat. I sitt yttrande över förslaget förklarade sig lagutskottet i fråga om den fria bevisprövningen intaga samma principiella ståndpunkt som tidigare års lagutskott. Utskottet fann även, att ett bifall till förslaget i flera avseenden skulle medföra en icke oväsentlig förbättring av gällande processregler, när detsamma innehölle åtskilliga bestämmelser till fyllande av luckor i lagstiftningen, i vilket hänseende särskilt framhöllos dess föreskrifter om sakkunnige, om utgivandet av handlingar samt om rätt för domstol att bestämma skadestånd efter skälig prövning, när part ej kan styrka ett bestämt belopp. Det oaktat fann sig utskottet icke kunna förorda förslaget till antagande. Såsom skäl härför anfördes *dels* beträffande den ifrågasatta utvidgningen av häradsnämndens befogenhet, »att så länge domstolarnas nuvarande organisation bibehölles oförändrad, kan det enligt utskottets åsikt icke vara till gagn för den rättssökande allmänheten att man giver nämnden en annan ställning än den för närvarande har», *dels* ock, i fråga om förslaget i allmänhet, att utskottet funne det tveksamt, huruvida detsamma i den avfattning, vari det framlagts, stode i överensstämmelse med de lagar, som tillkommit under de senaste åren. På grund av anförda skäl hemställde utskottet, att förslaget icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Emot utskottets hemställan reserverade sig sju av utskottets ledamöter, vilka i huvudsak tillstyrkte bifall till förslaget.

Reservanternas hemställan blev av andra kammaren utan votering godkänd. Då första kammaren emellertid biföll utskottets yrkande med 68 röster mot 49, hade frågan även för denna gång förfallit.

Frågan vilade därefter till år 1915, då i motion hemställdes, att riksdagen ville för sin del antaga de senast år 1908 för riksdagen framlagda författningsförslagen, helst dock med uteslutande av den i 23 kap. 2 § rättegångsbalken ifrågasatta ändringen, eller, om detta ej kunde bifallas, hos Kungl. Maj:t begära framläggande av förslag i ämnet. Under mellantiden hade 1911 års riksdag på förslag av Kungl. Maj:t om inrättande av en processkommission beviljat medel till bestridande av kostnaderna för en förberedande utredning angående en rättegångsreform, varefter Kungl. Maj:t den 22 december 1911 förordnat viss person att verkställa sådan utredning.

I anledning av denna motion hemställde riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 27 maj 1915 (nr 199), det täcktes Kungl. Maj:t att — i ändamål att för tiden intill dess ny allmän rättegångsordning kunde komma till stånd i görligaste mån avhjälpa bristen på tidsenliga stadganden rörande bevisning inför rätta — taga under övervägande, huruvida och i vad omfattning arbetet på en reform av bevisningslagstiftningen lämpligen borde återupptagas samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill övervägandet kunde föranleda.

Till motivering av sin hemställan anförde riksdagen följande.

Givetvis vore det av stor betydelse för rättsskipningen, att en lagstiftning i förevarande ämne snart komme till stånd. Densamma torde för övrigt vara väl ägnad att genomföras utan avvaktan på den stora rättegångsreform, som förberedes, men vars förverkligande, enligt vad processkommissionens ordförande uttalat, icke torde vara att emotse, förrän en ansevärd tidrymd förflutit. Det ovan omförmälda lagförslaget innehåller nämligen viktiga bestämmelser, som kunna förmodas i väsentliga delar bliva upptagna i en kommande processlag men på samma gång anknyta sig till gällande rätt, i vilken de äro avsedda att inpassas.

Det lagförslag, som motionären föreslagit riksdagen till antagande, har undergått noggrann granskning från sakkunnigt håll samt upprepade gånger godtagits av riksdagens båda kamrar. I likhet med vad 1908 års lagutskott gjorde gällande synes det emellertid riksdagen tveksamt, huruvida förslaget i sin nuvarande avfattning i alla sina detaljer står i överensstämmelse med de lagar, som tillkommit under de senare åren. Det omfattande lagstiftningsarbete, som ägt rum sedan lagförslaget utarbetades och sist var föremål för en mera ingående granskning, kan möjligen vid en närmare undersökning giva anledning till att jämkningar behöva företagas såväl i en eller annan av bestämmelserna i förslaget som även i andra lagar och författningar, som efter nämnda tid utfärdats. En närmare undersökning härav synes riksdagen böra överlämnas åt Eders Kungl. Maj:ts försorg och vågar riksdagen härvid uttala den förhoppningen, att en dylik granskning måtte kunna verkställas utan större tidsutdräkt.

Att riksdagen redan nu skulle för sin del antaga förslaget har förty synts riksdagen mindre lämpligt.

Vid den tidigare behandlingen inom riksdagen har frågan om ändrade bestämmelser angående bevisning inför rätta och därmed sammanhängande ämnen av andra kammaren förknippats med en utvidgning av häradsnämndens befogenhet, vilken utvidgning vid upprepade tillfällen av kammaren

gjorts till villkor för antagandet av lagförslag i ämnet. Ett så nära samband mellan dessa frågor, att de med nödvändighet böra samtidigt finna sin lösning, synes emellertid icke förefinnas. Lagfästandet av den fria bevisprövningens princip kan nämligen icke i och för sig anses påkalla ändring i domares och nämnds inbördes ställning. Redan nu gäller i praxis den grundsats, som i 1 § i förslaget till lag om ändrad lydelse av 17 kap. rättegångsbalken fastslås, att rätten på grund av alla skäl och omständigheter, som till stöd för parternas uppgifter förekommit, skall pröva vad i målet bör hållas för sant. Förslaget har för övrigt bibehållit den gamla legala bevissteorins av mången, åtminstone tillförne, värderade bestämmelse, att »två vittnen vare om det, vari de sammanstämma, fullt bevis», men tillagt, vad med synnerligt fog även nu i praxis iakttagas, att denna regel ej gäller »där omständigheter förekomma, som förringa tillförlitligheten av deras (vittnenas) berättelse». Däremot är av goda skäl den oformliga och på det stora hela taget betydelselösa bestämmelsen borttagen, att ett vittne skall gälla som halvt bevis. Förslaget innehåller i övrigt bestämmelser, som torde hava stor betydelse därigenom, att de fullständigare reglera de särskilda bevismedlen och bilda en garanti mot att den fria bevisprövningen leder till godtycke.

Med vad sålunda anförts vill riksdagen icke hava uttalat någon mening i frågan om en eventuell utsträckning av lekmanneelementets inflytande inom häradsrätterna. Riksdagen vill endast framhålla, att detta spörsmål icke kräver sin lösning i samband med den fråga, som här närmast är föremål för behandling. Det står för riksdagen fullt klart, att frågan huruvida en utvidgning av nämndens befogenhet må under vissa förutsättningar äga rum, enligt sakens natur bör lösas i samband med den reform av domstolsorganisationen, som förberedes, och att avgörandet redan nu av denna fråga skulle innebära ett olämpligt föregripande av processlagskommissionens arbete.

Vid den av riksdagen förordade närmare granskningen skall måhända ock visa sig att vissa andra önskemål i fråga om en reform av bevisningslagstiftningen utöver dem, som tillgodosetts genom tidigare lagförslag, skulle redan nu kunna lämpligen tillgodoses.

Å andra sidan kan det tilläventyrs befinnas lämpligt att, såsom år 1905 även ifrågasattes, begränsa lagstiftningen till några särskilt viktiga spörsmål, detta oavsett den mening man kan hysa om angelägenheten att sammanbinda denna lagstiftning med en utvidgning av nämndens befogenhet. I sådant hänseende vill riksdagen särskilt framhålla de bestämmelser, som i förslaget till bevisningslag innehållas rörande parts skyldighet att tillhandahålla handling, om bevisning genom sakkunnige samt om bestämmande av skadeståndsbelopp vid saknad av fullständig utredning rörande skadans omfång. Behovet av lagbestämmelsernas fullständigande och modernisering i samtliga dessa punkter har för varje år med allt större styrka gjort sig gällande. Genom en lagstiftning på basis av förslaget i dessa delar skulle vår bevisrätt i mångt och mycket vinna i klarhet, fullständighet och stadga samt därutöver i vissa punkter erhålla en tidsenlig utveckling, som endast på lagstiftningsvägen står att ernå.

Den 30 december 1922 beslöt Kungl. Maj:t, att riksdagens framställning icke skulle till vidare åtgärd föranleda.

Med skrivelse den 15 december 1926 överlämnade processkommissionen betänkande angående rättegångsväsendets ombildning, avfattat i tre delar, innehållande den första inledning och domstolsförfattningen, den andra rättegången i brottmål och den tredje rättegången i tvistemål. Andra delen inne-

håller fyra kapitel om bevisningen, nämligen Allmänna regler om bevisningen, Vittnen, Sakkunniga samt Besiktning och syn. I delen om rättegången i tvistemål finnas ytterligare tre kapitel, nämligen Skriftliga bevis, Förhör med part samt Bevisning till framtida säkerhet.

Rörande innehållet av reformförslagen vill utskottet allenast i korthet anmärka följande. Enligt samtliga förslag skall domaren i princip vid värderingen av bevisningen vara obunden av legala regler. Förslagen upptaga därjämte stadganden om särskilda bevismedel: erkännande, vittnen, sakkunniga, skriftliga bevis, syn och förhör med part. I förslagen meddelas även bestämmelse om uppskattning av skadestånd, då fullständig utredning angående skadans storlek icke förebragts. Helt naturligt företer processkommissionens förslag rörande bevisningen väsentliga skiljaktigheter från de tidigare förslagen. Medan processkommissionens regler om bevisningen hänföra sig till ett fullständigt omdanat processväsende, bygga de tidigare bevisförslagen på den nu bestående rättegångsordningen. De viktigaste skiljaktigheterna torde vara de, som avse vittnesbeviset och parternas hörande. I fråga om vittnesbeviset är främst att märka, att de tidigare förslagen bibehålla vittnesjäven med viss begränsning. Enligt processkommissionens förslag åter skola vittnesjäven upphävas, och varje person, som kan lämna upplysning om sakförhållandet i en rättegång, få höras som vittne. Därvid skall rätten emellertid, om anledning förekommer, göra sig underrättad, huruvida någon omständighet föreligger, som kan inverka på bedömandet av ett vittnes trovärdighet, och taga vederbörlig hänsyn till detta förhållande vid sin prövning av bevisets värde i rättegången. Så till vida komma de förhållanden, som nu enligt lagen grunda vittnesjäv, även framdeles att utöva inflytande på rättsskipningen. Vissa närmare anhöriga till part må icke mot sitt bestridande avfordras vittnesmål. Vittne kan ock i vissa fall vägra att avgiva utsaga, bland annat, då därigenom skulle yppas, att vittnet eller någon av dess närmare anhöriga begått brottslig eller vanärande handling. Vissa personer äro uteslutna från att höras på ed, t. ex. de som ej fyllt 15 år, sinnessjuka och sinnesslöa. Vad angår förhör med part, innehöllo de flesta tidigare förslagen bestämmelser om normerad ed, huvudsakligen såsom värjemålsed men med möjlighet dock för rätten att i vissa undantagsfall använda fyllnadsed. Fritt förhör under edsansvar skulle alltså icke äga rum utan eden avse en viss bestämd omständighet, varav målets utgång berodde. Avlade part ed, skulle hans sålunda bekräftade uppgift eller bestridande i målet gälla. Brast part åt eden, skulle vederpartens uppgift eller bestridande gälla. Processkommissionen föreslår fullständigt avskaffande av partseden såväl i brottmål som i tvistemål. I tvistemålen men ej i brottmålen skall part, endera eller båda, kunna höras under annan högtidlig försäkran i stället för ed. Därvid skall parten icke föreläggas att avgiva en normerad utsaga utan höras i ett fritt förhör. Detta bevismedel skall användas allenast subsidiärt — när den i övrigt förda bevisningen finnes icke vara tillräcklig att bibringa rätten en bestämd övertygelse om något på

*Innehållet
av reform-
förslagen.*

prövningen inverkan sakförhållande. För falsk utsaga förutsattes straff, ej under fängelse.

*Process-
reformens
vidare för-
beredande.*

Över processkommissionens betänkande, såvitt angår betänkandets huvudgrunder, har Kungl. Maj:t den 23 september 1927 beslutat inhämta lagrådets yttrande. Sedan föredragningen, vilken till större delen blivit verkställd, avslutats, läser lagrådets yttrande vara att emotse före den nuvarande tjänstgöringsperiodens utgång den 31 nästkommande augusti.

Den 29 april 1927 tillkallade chefen för justitiedepartementet sakkunniga för att inom departementet verkställa de utredningar för rättegångsreformens förberedande, som departementschefen till dem överlämnade. Enligt direktiv av departementschefen ingår i utredningsuppgifterna att verkställa en beräkning *dels* av nuvarande kostnader för rättsskipningen i vad dessa åvila statsverket och kommunerna, *dels ock* av de kostnader, som skulle uppkomma vid genomförande av processkommissionens förslag till rättegångsreform. De sakkunniga torde komma att avlämna betänkande under sommarens eller höstens lopp innevarande år.

Utskottet.

Såsom riksdagen vid upprepade tillfällen givit tillkänna, är en reform av bevisningslagstiftningen av behovet påkallad. Bristerna i de nuvarande bestämmelserna äro särskilt framträdande beträffande vittnesbeviset och möjligheten för rätten att göra parts sanningssplikt effektiv. En kännbar olägenhet är ock avsaknaden av närmare bestämmelser rörande sakkunniga och den s. k. editionsplikten eller skyldigheten för part eller annan att utgiva handling, som åberopas till bevis i ett mål. Överhuvudtaget är en fullständigare reglering av bevismedlen än nu är fallet önskvärd. Huruvida emellertid en tillfredsställande nydaning av bevisningslagstiftningen låter sig genomföras utan samband med en allmän processreform, därom råda olika meningar. Utskottet anser nu för sin del ej nödigt att taga ställning till detta svårlösta och invecklade problem. På sätt framgår av vad ovan anförts, har nämligen arbetet å en fullständig ombildning av rättegångsväsendet fortskridit så långt, att lagrådets yttrande över processkommissionens betänkande inom kort är att förvänta, och de sakkunniga för processreformens ekonomiska förberedande torde också inom en nära framtid avsluta sitt arbete. Det torde vid sådant förhållande kunna antagas, att Kungl. Maj:t redan nästa år lämnar riksdagen tillfälle att fatta beslut om sättet för reformarbetets fullföljande, därvid helt visst kommer att stå i förgrunden frågan, huruvida rättegångsreformen bör genomföras i ett sammanhang eller styckevis, och i senare fallet, vilka delar av rättegångsväsendet äro av beskaffenhet att lämpa sig för partiella reformer. Om de partiella reformernas väg anses böra beträddas, läser kunna tagas för givet, att en av de första frågor, som göras till föremål för undersökning, blir bevisningen. Vid nu anförda förhållanden finner utskottet sig icke kunna tillstyrka det i motionen gjorda yrkandet om hemställan till Kungl. Maj:t att utan avvaktan å en allmän rättegångsreform för riksdagen framlägga förslag till en ny bevisningslag.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens
åtgärd föranleda.

Stockholm den 15 maj 1928.

På första lagutskottets vägnar:

A. ÅKERMAN.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar Åkerman, Klefbeck, Schlyter, Anderson i Hägel-
åkra, John O. Karlsson*), Jonsson i Lycksele, Bismark och Gustafsson i Benestad;
från andra kammaren: herrar af Ekenstam, Lindley, Leo*), Nilsson i Antnäs,
Johansson i Brånalt, Sjögren, Olsson i Rimforsa och Olsson i Mellerud.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.
